

ایرا

در

تلویزیون

محتوی مقاله‌ی ذیل علاوه بر ارزش ذاتی و فنی، از آنجا که مدتی است نمایش ایرا در تلویزیون ایران نیز مورد توجه قرار گرفته است، و ارزش و اهمیت بیشتری جهوه میکند. چه نیکو است که تهیه‌کنندگان و خوانندگان ایراهای تلویزیونی و نیز مسئولین فنی تلویزیون توجهی عمیق بدان مبذول دارند.

رتال جامع علوم انسانی

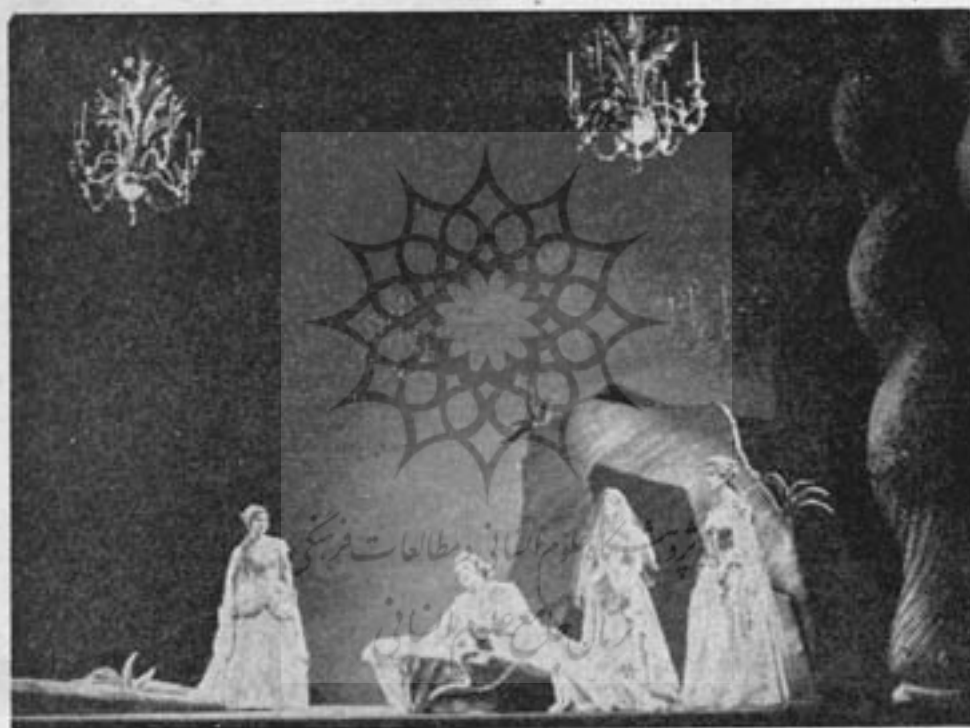
از بدو پیدایش تلویزیون، ایرا نیز مانند اکثر هنرهای دیگر بخش بزرگی از برنامه‌های آن را بخود تخصیص داده است و پیوسته کوشش میشود مشکلات فنی که در این زمینه سد راه کارگردانان تلویزیون است مرتفع و راههای تازه‌ای برای بخش آثار ایرانی از تلویزیون جستجو گردد.

با وجود اینکه بیست و دو سال از نخستین اجرای ایرا در تلویزیون سپری شده این موانع فقط تا اندازه‌ای برطرف گردیده و استودیوهای تلویزیون بندرت توانسته‌اند یک ایرای کامل را بدون نقص مستقیماً از استودیو بخش نمایند.

در سال ۱۹۴۰ هنگامیکه تلویزیون نیویورک تنها یک صحنه از ایرای «پالیاچو» اثر «لئون کالو» را از استودیوی تلویزیون بخش نمود متخصصین بیشماری، در این نخستین اثر، بایکدیگر همکاری مینمودند. ولی با وجود این، نمایش کامل ایرا

با وسائل ساده آنروزی امکان نداشت و اروپاییها تنها شش سال پس از این اجرا، موفق شدند برنامه کاملتری تقدیم علاقمندان نمایند. در طی این شش سال در زمینه نحوه بخش ابرامطالعات فراوانی نوردند و بخصوص بخش ابراطرزکارگردانی ابراهای مختلف مورد بحث قرار گرفت. با وجود این کوشش و انتظار، دومین اثر نمایشی نیز نواقص بسیاری در برداشت و نمایش با انتقاد تماشاچیان دوستاندار اپرا رو برو گردید.

اکنون در اکثر کشورها برنامه‌های ابرامی تلویزیون باشوق استقبال میشود و با افزوده شدن علاقمندان و مشتاقان، مؤسسه تلویزیون ناچار شده اند گروه معینی از هنرمندان را فقط جهت اجرای این برنامه‌ها به استخدام خود در آورند و در ماه چندین بار آرزوی دوستانداران اپرا را بر آورده سازند.

اپرای « آریاده » اثر شرانس در تلویزیون مونیخ

در آلمان، با وجود صدمات جنگ جهانی، به بخش اپرا از تلویزیون از نخستین سالهای صلح توجه گردیده و نقش بزرگی که تلویزیون در اشاعه فرهنگ و هنر ایفا می نماید فراموش نشده است. در فرانسه، اطریش و سوئیس نیز استودیوهای مخصوص اپرا ساختمان شده و سالهاست که برنامه‌های جالبی از این طریق ب مردم ارائه میشود. در ایران با توجه به محدودیتهایی که موجود است از سه سال باینطرف چندین بار قسمت

«لابوهم» در یکی از نخستین برنامه های
تلویزیونی

شهرتگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

هائی از چند اپرا بخش شده و این برنامه ها مورد توجه واقع شده است. ولی متأسفانه ضعف وسائل فنی استودیو و نبودن کادر هنری کافی از یاد نیندازیم. برنامه هائی را ممکن ساخته است. در آینده انتظار میرود با گسترش فعالیتهای اپرایی در ایران، استودیوی تلویزیون نیز سهمی را که در اشاعه این هنر دارد بهتر ایفا نموده و از هم اکنون متخصصین و اهل فن آشنا به موسیقی اپرا، تربیت شوند تا نامیشتات کامل و جالبتری تهیه گردد. نحوه بخش برنامه اپرایی از تلویزیون راههای مختلفی دارد و امروزه کشور - های اروپائی با استفاده از امکانات مختلف توانسته اند به موفقیتهای قابل ملاحظه ای در این زمینه نائل گردند.

نحوه های مختلف بخش را جهت اطلاع خوانندگان در ذیل مختصراً مورد بحث قرار میدهیم:

۱ - بخش اپرا از استودیوی مخصوص تلویزیون

۲ - بخش نمایشات اپرایی توسط فیلم

۳ - بخش مستقیم اپرا از بنای اپرا.

نحوه نخست بیشتر از آن دوی دیگر مورد استفاده قرار میگیرد و بخصوص در انگلستان اغلب اپراهای اجرایی در تلویزیون از استودیوی مخصوص بخش میشود. چون تماشاچیان چنین برنامه‌هایی منحصراً موسیقیدانان نیستند و هر طبقه از مردم در این دیدن و شنیدن شرکت دارند این برنامه‌ها اغلب بزبان انگلیسی برگردانده میشود تا بینندگان بهتر اپرا را درک نمایند.

در بخش مستقیم اپرا از استودیو مشکلات فنی بیشماری موجود است که از همه مهمتر امکان جای دادن دستگاه گیرنده در مکانهای مختلف استودیو، کنترل روشنایی مورد احتیاج، تنظیم سریع صحنه‌ها و تابلوها بدون وقفه، انتخاب خواننده، گویائی متن آوازه‌ها، گرم مخصوص تلویزیون و تمرینهای متعددی که قبل از اجرای برنامه بدان احتیاج است، میباشد.

اپرت « فلدرماوس » اثر شتراوس

بخش از تلویزیون C.B.S. نیویورک

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال صلح علوم انسانی

برنامه‌های ابرامی که تاکنون از تلویزیون تهران منتشر شده نیز بدین نحو بوده است .

این نوع بخش که « Telescated » نام دارد در امریکا نیز مورد توجه قرار گرفته و بخصوص با مؤسسات جدیدی که وزارت فرهنگ امریکا برای بالا بردن سطح فرهنگ عمومی جوانان ایجاد نموده است تالارهای نمونه‌ای بنا شده که در هر یک گروه‌های متفرقی به تهیه نمایشات ابرامی اشتغال دارند و این برنامه‌ها جهت مدازس منتشر میشود . امریکاییها هنگام اجرای ابرای بزرگی مانند « آیدا » یا « حلقه » از روش: « Pre Recording » یا ضبط قبلی استفاده می‌نمایند. بدین صورت که آواز بعضی از قسمتهای مخصوص گروه کر و یا صحنه‌های وسیع و پرجمعیت را قبلاً بر روی فیلم ضبط می‌نمایند و هنگام بخش ابرای، فقط قسمتهای سولو و هم‌آوازی خوانندگان بدان افزوده میشود.

بخش ابرای از تلویزیون از چند لحاظ بر نمایش ابرای در تالار ابرای رجحان دارد. نخست اینکه اثر را میتوان همچون تأثیری واقعی تقدیم تماشاچیان نمود و از دستگاہهای مختلف فنی در این راه بخوبی استفاده کرد . دوم اینکه در تالار ابرای همه تماشاچیان قادر نیستند بواسطه دوری صحنه تا جایگاه، متن آواز خوانندگان را بفهمند در صورتیکه در تلویزیون آواز خوانندگان بطرزی یکسان تنظیم و بخش میشود.

بزرگترین تالار ابرای که کنجایش سه هزار تماشاچی را دارد هنگامیکه مملو از جمعیت باشد تنها همین‌عده، اثر را می‌بینند در صورتیکه هنگام بخش یک برنامه ابرای از تلویزیون گاهی تا میلیونها نفر، اثر را مشاهده می‌کنند.

ایتالیاییها راه دیگری جهت بخش ابرای یافته‌اند بدین ترتیب که قبلاً روی نوار ضبط آواز خوانندگان و موسیقی از کستر را جداگانه ضبط می‌کنند و روز بعد همان اثر را هنرمندان این بار بدون آواز و ارکستر بازی مینمایند و این بازی آنها توأم بانواری که روز قبل ضبط شده است ، یکجا از استودیو بخش میشود . (طبیعی است که بار دوم خوانندگان فقط با حرکت لب متن آواز ابرای را زمزمه مینمایند) این نوع بخش را « Playback » مینامند.

در استودیوی تلویزیون شهر « مونیخ » دست با ابتکار جدیدی زده‌اند . در این استودیو نخست صدای آواز و ارکستر را روی نوار ضبط مینمایند و سپس هنگام بخش برنامه، بجای اینکه از خوانندگان ابرای استفاده نمایند ، هنرپیشگان تأثر نقش آنها را بعداً میگیرند . این هنرپیشگان متن آواز مربوط بخود را بخوبی دانسته و هر یک از موسیقی ابرای کاملاً آگاهند - ابرای « عروسی فیکارو » که توسط « کورت ویلهلم » باین طرز تهیه شده بود، قابل ذکر است .

از سال ۱۹۴۶ تاکنون تلویزیون انگلستان ۶۵ ابرای مختلف را اجرا نموده

و تعداد تماشاچیان از ۵۰/۱۰۰۰ به ۱۸/۰۰۰/۱۰۰۰ نفر افزایش یافته است. تهیه این برنامه‌ها به تمرینهای فراوانی محتاج است که بدون وجود یک گروه متمرکز از هنرمندان و کارگردانان مجرب امکان پذیر نیست. در این تمرین‌ها، کارگردان و مسئولین فنی نیز حضور یافته و صحنه‌های مختلف را با یکدیگر مقایسه مینمایند و جای دستگاہ فرستنده را در هر صحنه معین و از لحاظ نور و صدا و مسائل دیگر با یکدیگر تبادل نظر مینمایند، تا آمادگی قبلی جهت بخش مستقیم و آشنایی بیشتری با اثر داشته باشند.

موضوع رابطه رهبر ارکستر با خوانندگان یکی از موانع مهم «بخش مستقیم از استودیو» میباشد. چون از صحنه‌ها غالباً از روپرو فیلمبرداری میشود، ارکستر ناگزیر در بالکن یا در گوشه‌ای از استودیو جای میگیرد. در این مکان خوانندگان بندرت قادرند اشارات رهبر ارکستر را ببینند. در استودیوهای نوینی که برای رفع این نقیصه ساختمان شده، ارکستر مانند جای خود در تالار اپرا، در گودی جلوی صحنه قرار میگیرد.

« ایتالیایی در الجزیره » اثر روسینی - فستیوال شهر « گلیندبورن »

تهیه فیلم از اپرا و بخش آن از تلویزیون بیشتر در شوروی و آمریکا سابقه دارد، بنابراین ژاپنیها نیز نمونه‌های بسیار جالبی از این نحوه بدست داده‌اند. اپرای « بوریس گودونوف »، « مدیوم » و « باترفلای » از فیلمهای دیگر متناظرند. کارگردانان در این فیلمها بموقعیتهای شایانی نائل شده‌اند. تنها در چنین برنامه‌های تلویزیونی معنای حقیقی خود را از دست داده و سینما جای آنها بر میکند. با در نظر گرفتن اینکه وسعت صحنه اپرا محدود است و در فیلم محیط بازی و نمایش

براتب بازترو وسیع تر است، بوسیله فیلم صحنه‌هایی میتوان تهیه کرد که اجرای آن در تالار اپرا مقدور نیست.

در سالیان اخیر از نمایشات اپرایی فستیوال سالز بورگ فیلم برداری شده تا آنها بیکه نتوانسته‌اند در این فستیوالها حضور یابند، بتوانند توسط تلویزیون آنرا ببینند. اپرای «دون ژوان» و «شوالیه گل سرخ» تاکنون با موفقیت‌های بزرگی روبرو شده است. کارگردانی این دو اثر را «پاول تیسنر» بعهده گرفته است. ناکفته نگذاریم که فیلمهای متعددی نیز تنها بقصد تجارت از اپراها تهیه شده که بحث در آنها بیهوده است.

بخش يك اپرا مستقیماً از اپرای شهر، مشکلاتی در بردارد که کوشش کارگردانرا عقیم میکند. بزرگترین مشکل، روشنایی است. نوری که در اپرا مورد استفاده قرار میگیرد فقط جهت روشن ساختن صحنه اپراست. و این روشنایی جهت

«عروسی فیگارو» اثر موزار - تنظیم برای تلویزیون

بخش از تلویزیون کافی نیست، از طرف دیگر در صحنه اپرا نمیتوان کلیه وسایل فنی لازم را در کنار دستگاه فرستنده بکجا مورد استفاده قرار داد، چون در اینصورت مزاحم تماشاچیان اپرا شده و راحتی از آنها سلب می‌گردد. هنگامیکه در سال ۱۹۵۷ ایتالیاییها خواستند اپرای «نرون» اثر «بویتو» (Boito) را مستقیماً از تالار اپرای «سان کارلو» توسط تلویزیون بخش نمایند، در یک صحنه که توسط نور شمع روشن شده بود، تماشاچیان تلویزیون جز پرده سیاهی در مقابل خود نمیدیدند. در صورتیکه تماشاچیان داخل تالار بخوبی صحنه را میدیدند و کارگردان نیز در استفاده از تأثیری

که بانورشمع ایجاد شده بود، بمنظور خود رسیده بود. ولی برای تماشای همین صحنه از تلویزیون به نورافکنهای متعددی احتیاج داشتند که در صورت نصب آنها این بار تماشاچیان اپرا ناراحت میشدند. تلویزیون B.B.C. نخستین فرستنده‌ای بود که در این نحوهٔ بخش بوقیتهای بزرگی رسید. در ضمن فستیوال شهر « Glyndebourne » هنگامیکه تصمیم گرفته شد اپرا را از تلویزیون بخش نمایند، مسئولین تلویزیون یکشب نمایش را جهت عملیات خود تخصیص دادند؛ در آن شب هیچ تماشاچی حق دخول در تالار را نداشت و چون کلیه صندلیها را جمع-آوری نموده بودند دستگاہ فرستنده نیز به آسودگی میتوانست در محوطهٔ وسیعی سیر نماید.

همه ساله در شهر سالزبورگ کنگره‌ای با شرکت کارگردانان و مسئولین تلویزیونهای اروپا و امریکا تشکیل میشود. در این کنگره آثار اپرانی مخصوص تلویزیون تجزیه و تحلیل میشود و با دقت مورد بحث قرار میگیرد. در ضمن، این کنگره همه ساله به بهترین تهیه کنندهٔ اپرا در تلویزیون جایزهٔ هنگفتی پرداخت مینماید و کشورهای مختلف کوشش میکنند که برای ربودن این جایزه بر یکدیگر سبقت بگیرند.

عنایت رضائی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی